

Valsts ieņēmumu dienests

Talejas iela 1, Rīga, LV-1978, tālr. 67122689, e-pasts vid@vid.gov.lv, www.vid.gov.lv

UZZIŅA

Rīgā

14.05.2024. Nr. P005-17/8.5.1/35525

Uz 17.04.2024. Nr. b/n

V
Paziņošanai EDS

Par uzziņas sniegšanu

Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) ir izskatījis V, personas kods (turpmāk – iesniedzējs), 2024.gada 17.aprīļa iesniegumu un sniedz uzziņu.

Iesniegumā norādīts šāds faktu apraksts.

Iesniedzējs lūdz, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 98.pantu, sniegt uzziņu par iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pareizu piemērošanu ienākumam no pamatlīdzekļu atsavināšanas.

Iesniedzējs kā saimnieciskās darbības veicējs ir reģistrēts kopš 2017.gada 18.maija. Saimnieciskās darbības ieņēmumus iesniedzējs gūst no piena lopkopības un no gaļas lopu audzēšanas. Tātad saimnieciskās darbības ieņēmumi ir klasificējami kā ieņēmumi no lauksaimniecības, jo likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9.panta 3.¹daļa nosaka, ka lauksaimnieciskā ražošana ir augkopības (arī koku stādu audzēšana, sēņu audzēšana, savvaļas ogu audzēšana), lopkopības (arī truškopība, putnkopība, biškopība un zvērkopība), iekšējo ūdeņu zivsaimniecības (zivju audzēšana privātajās ūdenstilpēs vai fiziskajai personai lietošanā nodotajās ūdenstilpēs) un dārzkopības (arī puķkopības, siltumnīcu saimniecība) produkcijas ražošana. Attiecīgi arī visi izdevumi, kas saistīti ar saimniecisko darbību, ir saistīti ar ieņēmumu gūšanu no lauksaimniecības.

Saimnieciskās darbības nodrošināšanai ir iegādāti un tiek lietoti vairāki pamatlīdzekļi. Plānots tuvākajā laikā pārdot vienu no lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanai izmantotajiem pamatlīdzekļiem – traktoru.

Traktora sākotnējā vērtība ir 15 000 eiro, atlikusī vērtība ir 3932,16 eiro. Paredzēts, ka traktors varētu tikt atsavināts par 13 000 eiro. Tātad darījuma rezultātā ieņēmumi ir 13 000 eiro, bet izdevumi 3932,16 eiro (traktora atlikusi vērtība); kopumā darījuma rezultāts ir ienākums 9067,84 eiro apmērā.

Jautājums – vai ieņēmumus no traktora atsavināšanas ir atļauts uzskaitīt kā ieņēmumus no lauksaimnieciskās ražošanas un attiecīgi traktora atlikušo vērtību uzradīt kā izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu?

Atbilde uz jautājumu par pamatlīdzekļa atsavināšanas ieņēmumu iekļaušanu lauksaimniecības ieņēmumos ir būtiska arī valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu aprēķināšanai. Jo likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.¹ panta trešā daļa paredz, ka pa nodarbinātie no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma obligātās iemaksas 10 procentu apmērā pensiju apdrošināšanai par gadu aprēķina no gada brīvi izraudzīto obligāto iemaksu objektu kopsummas un gada faktisko ienākumu starpības.

Jautājums – vai, atsavinot lauksaimnieciskajā darbībā izmantotu pamatlīdzekli un gūstot ienākumu no šāda darījuma, ir atļauts piemērot likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.¹ panta trešo daļu un iemaksas 10 procentu apmērā pensiju apdrošināšanai aprēķināt no gada kopējā ienākuma?

VID, izvērtējot iesniedzēja iesniegumā ietverto faktu aprakstu, no minētajiem faktiem izrietošus konkrētus jautājumus, atbildes uz kuriem ir atkarīgas no to juridiska vērtējuma, sniedz šādu uzziņu.

Par iesniegumā norādīto jautājumu – *vai ieņēmumus no traktora atsavināšanas ir atļauts uzskaitīt kā ieņēmumus no lauksaimnieciskās ražošanas un attiecīgi traktora atlikušo vērtību uzradīt kā izdevumus, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu*, paskaidrojam.

Saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 1.panta pirmās daļas 3.punktu iedzīvotāju ienākuma nodoklis (turpmāk – nodoklis) ir nodoklis, ar ko apliek fiziskās personas gūtos ienākumus, un tas sastāv no nodokļa par ienākumiem no saimnieciskās darbības, ja tie nav uzņēmumu ienākuma nodokļa objekts, un nodokļa no citiem ienākuma avotiem.

Atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta pirmajai daļai fiziskās personas ienākums no saimnieciskās darbības tiek aprēķināts kā šajā pantā noteikto ieņēmumu un ar to gūšanu saistīto izdevumu starpība.

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11.panta otrajā daļā noteikts, ka ieņēmumos, kas gūti no saimnieciskās darbības, tiek ieskaitīti:

- 1) ieņēmumi no preču, darbu un pakalpojumu pārdošanas;
- 2) ieņēmumi no īpašuma un telpu iznomāšanas vai izīrēšanas;
- 3) summas, kas saņemtas soda naudas veidā;
- 4) citi saimnieciskās darbības ieņēmumi.

Savukārt Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 69.punktā noteikts, ka ieņēmumi no tāda pamatlīdzekļa atsavināšanas, kas nav ticis izmantots saimnieciskajā darbībā, netiek uzskatīti par saimnieciskās darbības ieņēmumiem atbilstoši likuma 11.panta otrajai daļai.

Tātad gūtie ieņēmumi no saimnieciskajā darbībā izmantota pamatlīdzekļa atsavināšanas ir iekļaujami saimnieciskās darbības ieņēmumos.

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta 3.¹ daļa nosaka, ka šā panta pirmās daļas 1.punktā minētā lauksaimnieciskā ražošana šā likuma izpratnē ir augkopības (arī koku stādu audzēšana, sēņu audzēšana, savvaļas ogu audzēšana),

lopkopības (arī truškopība, putnkopība, biškopība un zvērkopība), iekšējo ūdeņu zivsaimniecības (zivju audzēšana privātajās ūdenstilpēs vai fiziskajai personai lietošanā nodotajās ūdenstilpēs) un dārzkopības (arī puķkopība, siltumnīcu saimniecība) produkcijas ražošana. Par maksātāja saimniecības lauksaimnieciskās ražošanas produkciju šā likuma izpratnē uzskatāma augu vai dzīvnieku valsts produkcija, kas tiek realizēta sākotnējā (nepārstrādātā) veidā vai pēc pirmapstrādes. Maksātāja saimniecībā pārdošanai sagatavotā lauksaimnieciskās ražošanas produkcija var būt ar augstāku pārstrādes pakāpi, ja visa pārstrāde (izņemot lopu kaušanu) ir veikta pašā saimniecībā.

Tādējādi minētais regulējums definē, kas ir lauksaimnieciskā ražošana un lauksaimnieciskās ražošanas produkcija iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas nolūkiem. Turklāt, no minētā izriet, ka ar lauksaimniecisko ražošanu ir jāsaprot ražošana un ražošanas rezultātā radušās produkcijas pārdošana.

Kārtību, kādā individuālais komersants un citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, kā arī individuālais uzņēmums, zemnieku un zvejnieku saimniecība, kuras apgrozījums (ieņēmumi) no saimnieciskajiem darījumiem iepriekšējā pārskata gadā nepārsniedz 300 000 *euro* (turpmāk – persona), kārtu grāmatvedību, ja tā izvēlas vienkāršā ieraksta sistēmu, reglamentē Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumi Nr.322 “Kārtība, kādā individuālie komersanti un citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības kārtu grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā” (turpmāk – Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumi Nr.322).

Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumu Nr.322 5.punktā ir noteikts, ka kārtojot grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā, grāmatvedības reģistros uzrāda saimnieciskās darbības naudas plūsmu, tās veidošanās avotus un izlietojumu un saimnieciskajā darbībā izmantotās un saimnieciskajā darbībā iegūtās mantas stāvokļa izmaiņas, lai fiksētu nodokļu aprēķināšanai nepieciešamos datus, kā arī veiktu mantas, tai skaitā pamatlīdzekļu, nolietojuma un norēķinu kontroli.

Atbilstoši Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumu Nr.322 6.punktam persona saimnieciskās darbības ieņēmumus un ar to gūšanu saistītos izdevumus reģistrē (ieraksta) saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnālā (turpmāk – žurnāls). Žurnālu var kārtot elektroniski vai papīra reģistra veidā. Persona, kas ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja, ierakstiem izmanto iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja žurnālu (1.pielikums). Persona, kas ir mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja, ierakstiem izmanto mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja žurnālu (2. pielikums).

Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumu Nr.322 20.13.apašpunktā ir noteikts, ka persona, kas ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja, žurnāla ailes aizpilda šādā kārtībā: 13.ailē “Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem” norāda ieņēmumus no pārējās saimnieciskās darbības (izņemot lauksaimniecisko ražošanu, iekšējo ūdeņu zivsaimniecību un lauku tūrismu).

Savukārt Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumu Nr.322 20.20.apakšpunktā ir noteikts, ka persona, kas ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja, žurnāla ailes aizpilda šādā kārtībā: 20.ailē “Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem” norāda izdevumus, kas saistīti ar ieņēmumu

gūšanu no citiem saimnieciskās darbības veidiem. Šajā ailē norāda arī atsavināto pamatlīdzekļu (ja to atsavināšanas vērtība uzrādīta ieņēmumos) atlikušo vērtību.

Iesniedzējs faktu aprakstā ir norādījis, ka saimnieciskās darbības ieņēmumus iesniedzējs gūst no piena lopkopības un no gaļas lopu audzēšanas. Plānots tuvākajā laikā pārdot vienu no lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanai izmantotajiem pamatlīdzekļiem – traktoru. Traktora sākotnējā vērtība ir 15 000 eiro, atlikusī vērtība ir 3932,16 eiro. Paredzēts, ka traktors varētu tikt atsavināts par 13 000 eiro.

Tādējādi iesniedzējam, ieņēmumus no traktora atsavināšanas jāuzrāda iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja žurnāla 13.ailē “Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem”.

Savukārt iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja žurnāla 20.ailē “Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem” uzrāda atsavinātā traktora atlikušo vērtību.

Par iesniegumā norādīto jautājumu – *vai, atsavinot lauksaimnieciskajā darbībā izmantotu pamatlīdzekli un gūstot ienākumu no šāda darījuma, ir atļauts piemērot likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.¹ panta trešo daļu un iemaksas 10 procentu apmērā pensiju apdrošināšanai aprēķināt no gada kopējā ienākuma*, paskaidrojam.

Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta otrā daļa nosaka, ka pašnodarbinātā obligāto iemaksu objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi no saimnieciskās darbības atbilstoši likumam “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”. Obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru un tā noteikšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Tātad, gan iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām, gan nosakot obligāto iemaksu objektu, saimnieciskās darbības veicējs ienākumu no savas saimnieciskās darbības aprēķina kā ieņēmumu un ar to gūšanu saistīto izdevumu starpību atbilstoši likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” nosacījumiem.

Atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.¹panta otrajai daļai pašnodarbinātie, kuru ienākumi mēnesī sasniedz vai pārsniedz Ministru kabineta noteikto minimālo mēneša darba algu, papildus šā likuma 14.panta otrajā daļā noteiktajam obligāto iemaksu objektam, kas nav mazāks par Ministru kabineta noteikto minimālo mēneša darba algu, reizi ceturksnī veic obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai 10 procentu apmērā no brīvi izraudzītā obligāto iemaksu objekta un faktisko ienākumu starpības.

Atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 21.panta trešās daļas nosacījumiem pašnodarbinātais veic obligātās iemaksas līdz ceturksnim sekojošā mēneša 23.datumam.

Līdz ar to, pašnodarbinātais, gūstot ienākumu no saimnieciskās darbības, reizi ceturksnī veic obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai 10 procentu apmērā no brīvi izraudzītā obligāto iemaksu objekta un faktisko ienākumu starpības līdz ceturksnim sekojošā mēneša 23.datumam.

Savukārt atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.¹panta trešajai daļai pašnodarbinātie no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma vai ienākuma no intelektuālā īpašuma obligātās iemaksas 10 procentu apmērā pensiju

apdrošināšanai par gadu aprēķina no gada brīvi izraudzīto obligāto iemaksu objektu kopsummas un gada faktisko ienākumu starpības.

Turklāt atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 21.panta 3².daļas nosacījumiem pašnodarbinātais šā likuma 14.¹ panta trešajā daļā minētās obligātās iemaksas no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma vai ienākuma no intelektuālā īpašuma par gadu veic līdz nākamā gada 23. janvārim.

Attiecīgi, pašnodarbinātais no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai aprēķina un veic vienu reizi gadā 10 procentu apmērā no taksācijas gada brīvi izraudzīto obligāto iemaksu objekta un faktiskā ienākuma starpības līdz nākamā gada 23. janvārim.

Ja saimnieciskās darbības veicējs (pašnodarbinātais) vienlaikus saņem dažādu veidu ienākumu (gan ienākumu no lauksaimnieciskās ražošanas, gan ienākumu no citiem saimnieciskās darbības veidiem), obligātās iemaksas tas veic no abos statusos gūtajiem ienākumiem atbilstoši katram statusam noteiktajai likmei un kārtībai.

Konkrētajā tiesiskajā situācijā, iesniedzējam kā pašnodarbinātajam par gūto ienākumu no pamatlīdzekļa (lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanai izmantota pamatlīdzekļa – traktora) atsavināšanas jāaprēķina obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai 10 procentu apmērā atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.¹panta otrajā daļā un 21.panta trešajā daļā noteiktajam, kā par gūto ienākumu no saimnieciskās darbības, proti, reizi ceturksnī veic obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai 10 procentu apmērā no brīvi izraudzītā obligāto iemaksu objekta un faktiskā ienākuma (ienākuma, kas nav saistīts ar lauksaimniecisko ražošanu) starpības līdz ceturksnim sekojošā mēneša 23.datumam.

Sniedzot uzziņu, tika izmantotas šādas tiesību normas: likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 1.panta pirmās daļas 3.punkts, 9.panta 3.¹ daļa, 11.panta pirmā un otrā daļa, likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta otrā daļa, 14.¹panta otrā daļa un trešā daļa, 21.panta trešā daļa un 3².daļa, Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 “Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 69.punkts, Ministru kabineta 2022.gada 31.maija noteikumi Nr.322 “Kārtība, kādā individuālie komersanti un citas fiziskās personas, kas veic saimniecisko darbību, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības kārto grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā” 5.punkts, 20.13.apakšpunkts un 20.20.apakšpunkts.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 101.panta ceturtajai daļai uzziņu var apstrīdēt augstākā iestādē. Ja augstākas iestādes nav vai tā ir Ministru kabinets, tad uzziņa nav apstrīdama. Tā nav pārsūdzama tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta otro daļu augstāka iestāde ir tiesību subjekts, tā struktūrvienība vai amatpersona, kas hierarhiskā kārtībā var dot rīkojumu iestādei vai atcelt tās lēmumu. Ņemot vērā to, ka Valsts ieņēmumu dienestam attiecībā uz uzziņu apstrīdēšanu nav augstākas iestādes, šī uzziņa nav apstrīdama un pārsūdzama.

Ģenerāldirektore

B.Šmite – Roķe